

Folk på vestkanten i Oslo er penere enn folk på østkanten, hevder to biologiprofessorer. På samme måte som folk på Vestlandet er mye penere enn folk på Østlandet.

Myten vesten bygde. Side B26 >

Liv og levebrød Økonomi

Det koster å stenge barnehagene for planleggingsdag. Her Askeladden/Trollskogen barnehage i Bjaalands gate i Stavanger. (Foto: Fredrik Refvem)

Når barnehagen planlegger, må du ta fri. Det koster. Milliarder.

Dyre planleggingsdager

DET VAR NYTTÅRSAFTEN, og noen vil snakke om 2011. – Det er planleggingsdag på mandag, sier hun, og da er vi i gang: For hvem skal ta fri fra jobb når barnehagen legger planer for våre små? Jeg kunne definitivt ikke, fikk hun vite. Hun kunne definitivt ikke, fikk jeg vite. Så jeg begynte å beklage meg over disse planleggingsdagene i barnehagen. Hvor mange er det snakk om? Fem i året? Det er rimelig mange dagsverk som går tapt på grunn av disse planleggingsdagene, hevder jeg. Dette koster samfunnet dyrt. Barnehagene må legge sin planlegging til ettermiddager eller helger, slik at vi slipper å ta fri fra jobben.

DET VAR FLERE småbarnsforeldre som måtte høre på min surmuling. Jeg fikk litt gehør, men også motforestillinger. Før jeg presenterer regnestykket, kan jeg ta motforestillingene. Her er et utdrag: – Vi har da godt av å ta litt fri i blant og være sammen med barna. Det er bare kyniske økonomer som kan hevde at vi ikke en gang har råd til å passe barna når barnehagen planlegger.

– Jo da, svarer jeg, vi har råd til det. Men alt har en alternativkostnad. Vi må spørre hva vi ellers kunne gjort med disse timene. Knappe ressurser bør brukes på en mest mulig effektiv måte (dette går hjem hos økonomer, men alle er – heldigvis – ikke økonomer).

– Men mange av oss tar jo ut feriedager, så bedriftene taper ikke noe.

– Det er to svar her. For det første har ufrivillige feriedager en kostnad. Med en riktig balanse mellom

arbeid og fritid, er feriedagen like mye verdt som verdien av et dagsverk. Men mye av verdien går tapt når feriedagen må tas ut en mørk januardag. For det andre er det slett ikke alle som må ta ut ferie når barnehagen planlegger. Fridagen gis ofte som velferdspermisjon eller frynsegode betalt av bedriften.

– Ok, men barnehagene må jo få tid til å planlegge. Skal vi kreve at de gjør dette på kveldstid?

– Ja, men vi kan betale dem. Rikelig.

– Men de barnehageansatte har behov for avbrekk. Planleggingsdager blir blant annet brukt til reiser og teambuilding, og det er bra.

– Ja, det er nok bra med teambuilding, og barnehageansatte trenger både faglig påfyll og tid til å sy sammen et bra opplegg for barna. Men det finnes rom for dette utenfor kjernearbeidstid. Mange bedrifter og organisasjoner bygger team og planlegger. Men de stenger ikke butikken av den grunn.

HVIS DU ER OVERBEVIST av hvordan jeg parerte motforestillingene, kan vi nå gå videre til regnestykket. Dette er baksiden-av-konvoluttene-beregninger, men helt feil kan det ikke være: I 2010 var det 277.000 barn

i barnehager i Norge. Hvor mange foreldre må ta fri fra jobb på grunn av planleggingsdag? Noen har flere barn i barnehage, noen har beste-foreldre eller andre som kan hjelpe til, så lå oss slå av 100.000 og anta at 177.000 personer må ta fri fra jobb. Hva koster dette? Først må vi finne verdien av et dagsverk. Dette blir fort komplisert, men vi nøyer oss her med en enkel samfunnsøkonomisk lærebok-tilnærming: Gjennomsnittlige arbeidskraftskostnader per årsverk (inkludert lønn og andre personalkostnader) er omkring 640.000 kroner. Verdien av et årsverk må være minst like høy, ettersom bedrifter ansetter folk så lenge arbeidskraftskostnadene er lavere enn arbeidskraftens verdiskapning. Dette innebærer at et tapt dagsverk har en gjennomsnittlig kostnad på over 2700 kroner. En planleggingsdag koster da samfunnet omkring 500 millioner kroner! De aller fleste barnehager har fem planleggingsdager i året, og den årlige kostnaden blir dermed 2,5 milliarder kroner.

DET ER MYE KJEKT vi kan bruke 2,5 milliarder kroner til, men la oss ta den opplagte kandidaten: De barnehageansatte. De må i det minste

få kompensasjon for å legge planleggingen til kveldstid eller i helger. Det er 70.000 årsverk i norske barnehager. Hvis vi bruker milliardene på de barnehageansatte, så kan vi gi hver av dem over 35.000 kroner mer i lønn, det vil si en lønnsøkning på over 10 % (den tekniske gjennomføringen lar jeg ligge). Samfunnsøkonomer kaller dette for en pareto-forbedring: Noen får det bedre. Ingen får det verre. De barnehageansatte får 1000 kroner hver per planleggingstime. Vil de takke nei til en slik timebetaling?

FORSLAGET HAR OGSÅ positive fordelings effekter. Barnehageansatte tilhører en lavlønnsgruppe. Samtidig gjør de en særdeles viktig jobb for samfunnet. Ikke bare sørger de for at begge foreldre kan være ute i jobb. De er også profesjonelle pedagoger og omsorgspersoner som har mye å tilby barna, ofte mer enn foreldrene kan gi. Gode barnehager bidrar til tidlig læring, sosial kompetanse og utjevning av sosiale forskjeller. Et lønnsloft er nødvendig for å sikre rekruttering av kompetente barnehagepedagoger. La oss da begynne med det opplagte: Kutt ut planleggingsdagene og gi gevinsten til de barnehagean-

Ola Kvaløy, professor i økonomi, UiS

Det er mye kjekt vi kan bruke 2,5 milliarder kroner til, men la oss ta den opplagte kandidaten: De barnehageansatte.

LIV OG LEVEBRØD

Mandag skriver

PER FUGGELLI

OLA KVALØY

SOFIE BRAUT

KNUD KNUDSEN

INGRID BØ

MARI REGE